

جغرافیا و روابط انسانی، زمستان ۱۳۹۷، دوره ۱، شماره ۳

سنجش فضای کالبدی مسکن شهری در بروز رفتار های وندالیستی

مریم کیایی^{۱*}

دانش آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه گلستان. گرگان.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۱/۰۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۰/۳۰

چکیده

امروزه نقش مبلمان شهری در خدمت رسانی به شهروندان در شهرها بر کسی پوشیده نیست. مبلمان شهری از اجزای ضروری و جدایی ناپذیر شهرها بوده و از جمله عناصر سازنده فضای شهری محسوب می شود که کمیت و کیفیت، زیبایی، راحتی، دوام و محل استقرار آن نقش بسیار اساسی در دستیابی به شهری زیبا و سالم دارد. آمار و اطلاعات ارائه شده از کشورهای و مناطق مختلف حاکی از وسعت، شدت و تنوع وندالیسم در بخش های مختلف و خسارات و هزینه های مربوطه است. مطالعات انجام شده نیز نشان دهنده اهمیت یافتن این مسئله در جامعه شهری ایران می باشد که با وجود خسارات و زیان های ناشی از وندالیسم در فضاهای عمومی شهری کشور، آمار و اطلاعات کافی در این زمینه خصوصاً دامنه، ابعاد، گستره، علل و انگیزه موضوعات تحت تخریب در اثر وندالیسم در دست. با توجه به این شرایط ضرورت توجه به این معضل اجتماعی کالبدی گریبان گیر فضاهای عمومی شهرهای کشور از - اهمیتی ویژه برخوردار است که بر اساس بررسی های انجام گرفته فضاهای عمومی شهرک های کارشناسان و کوثر شهرستان اردبیل با چنین مسائل و مشکلاتی روبرو هستند که ضرورت توجه به این موضوع و بررسی آن را حائز اهمیت ساخته است. بر همین اساس در این پژوهش بر آن شدیم که ضمن بررسی پدیده وندالیسم و نظریات آن در مورد علل ظهور رفتارهای وندالی و تطبیق آن با شهرک های کارشناسان و کوثر اردبیل و ارائه راهکارهایی در جهت کاهش این معضل و ایجاد تعادل در فضاهای عمومی شهر مورد مطالعه می باشد.

کلید واژگان: وندالیسم، مسکن شهری، فضا، رفتار.

مقدمه بیان مسئله

شهرهای امروزی کشور به موازات افزایش و گسترش جمعیت و فضاهاى کالبدی آنها با انواع مشکلات و آسیب‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی سروکار دارند که در مجموع، کشور را از لحاظ سلامت محیط و احساس امنیت جانی، مالی، تعاملاتی و فکری تهدید می‌کنند (حیدری و پارسا مهر، ۱۳۹۱). در حال حاضر نیز توجه به نیازهای اساسی شهروندان در محیط‌های شهری و توجه به برطرف نمودن مشکلات و معضلات شهری به منظور کاهش ناهنجاری‌ها و افزایش امنیت از مهمترین مسائلی هستند که همواره مورد توجه مدیران، برنامه‌ریزان و طراحان شهری بوده است (رضایی مقدم و همکاران، ۱۳۹۱).

وندالیسم به معنای تخریب کنترل‌نشده اشیاء و آثار فرهنگی با ارزش یا اموال عمومی است که یک ناهنجاری اجتماعی به حساب می‌آید و دلایل متعددی برای آن عنوان می‌کنند. وندالیسم را در زمره انحرافات و بزه‌کاری‌های جوامع جدید دسته‌بندی می‌کنند و آن را عکس‌العملی خصمانه و واکنشی کینه‌توزانه نسبت به برخی از فشارها، تحمیلات، نامالایمات، اجحاف‌ها و شکست‌ها تحلیل می‌کنند. یکی از ناهنجاری‌ها گرایش جوانان به تخریب است، که در نوع خود می‌تواند شامل تخریب اموال عمومی، فضای سبز، جاده‌ها، دیوارها، ... باشد. کسی را که دست به چنین کارهایی می‌زند در اصطلاح جامعه‌شناسان «وندال» می‌گویند، و گرایش به این‌گونه تخریب‌ها وندالیسم نامیده می‌شود. تخریب اموال عمومی از سوی جوانان و نوجوانان دارای عوارض و پیامدهای مادی و معنوی است. اما در نگاه دقیق‌تر به این قضیه، می‌توان ابعاد عوارض انسانی را بسیار فراتر دید. بنابراین، با توجه به اینکه اکنون به‌دفعات شاهد تخریب اموال عمومی هستیم، تخریب اموالی مانند کیوسک‌های تلفن، اتوبوس‌ها، کندن جاده‌ها، خراب‌کردن دیوارها، شکستن شیشه‌های مغازه‌ها و به‌هم‌ریختن ورزشگاه‌ها از سوی جوانان و نوجوانان در زمره وندالیسم به‌شمار می‌روند (محسنی تبریزی، ۱۳۷۹).

امروزه وندالیسم برای شهرهای بزرگ و پرجمعیت پدیده‌ای ملموس و مشهود و واقعیتی تلخ و درعین حال گریزناپذیر است. حقوق‌دانان گروه تخصصی جامعه‌شناسی جنایی معتقدند، عوامل متعددی از حیث روانی، سیاسی، اجتماعی در بروز این پدیده انحرافی نقش کلیدی دارد. در همه شهرهای بزرگ همه روزه شاهد ویرانگری تعمدی و رفتارهای ضد اجتماعی و غیرمسئولانه وندال‌هایی هستیم که عمداً کمر به تخریب و نابودی هر آنچه زیباست و هر آنچه متعلق به همگان است بسته‌اند. نقاشی‌های به نمایش درآمده در گالری‌ها، آثار باستانی و عتیقه‌های موجود در موزه‌ها، ابنیه تاریخی و اماکن مذهبی، مجسمه‌های نصب شده در میداين، پارک‌ها و اماکن عمومی، منازل خالی از سکنه، پارک‌ها و فضاهاى سبز عمومی، چراغ‌های معابر، صندلی‌های اتوبوس و مترو، کتاب‌های کتابخانه‌ها، تلفن‌های عمومی و ده‌ها موضوع مورد تخریب دیگر از جمله موضوعاتی هستند که در اثر وندالیسم متحمل خسارات و صدمات گردیده و مورد تخریب قرار می‌گیرند. عدم کنترل صحیح غرایز و هیجانات جوانان و نوجوانان در تشدید انحرافات اجتماعی از جمله وندالیسم از جمله نقاط ضعف متولیان امر است. وندالیسم معلول عواملی از جمله شرایط محیطی است که اگر آنها نباشند وندالیسم هم نیست (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳).

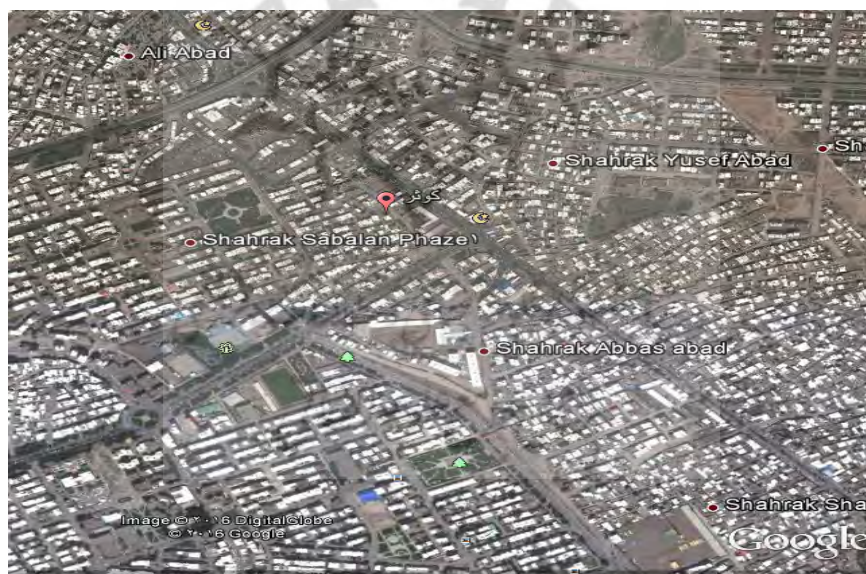
فرضیه‌های تحقیق

۱. بین دو شهرک کارشناسان و کوثر از نظر میزان وندالیسم تفاوت وجود دارد.
۲. به نظر می‌رسد بین کیفیت محیط شهری در دو شهرک مورد مطالعه و بروز رفتارهای وندالیستی تفاوت معناداری وجود دارد.

موقعیت شهرک‌های مورد مطالعه

شکل ۱. نقشه شهرک کارشناسان

شکل ۲. نقشه شهرک کوثر

تحلیل کالبدی فضای شهری

در تحلیل کالبدی فضای شهری، که رابطه‌ای کاملاً محسوس و مستقیم با تحلیل زیبایی‌شناسانه یا هنر شناسانه دارد، عموماً، تحلیل گر، بر شناخت و تحلیل ویژگی‌های کالبدی و مشهود در سیما و حجم و هندسه‌ی فضا متمرکز است. در این شیوه از تحلیل، تمرکز اصلی بر زیبایی‌شناسانه یا تکیه بر معیارهای زیبایی‌شناسانه نبوده و ویژگی‌های محسوس

و به خصوص بصری مورد توجه اصلی هستند، اهمّ ویژگی های کالبدی عبارتند از: جنس، رنگ، بافت، شکل (هندسه)، نشانه ها و صبغه هنری که به دنبال آن مقولاتی که رابطه و تناسب این ویژگی ها با یکدیگر را ارزیابی می کنند، نیز ملاک و پایه تجزیه و تحلیل قرار می گیرند. نکته قابل ذکر این است که در این روش از تحلیل، قاعدتاً نباید ارزیابی و ارزش یابی و اظهار نظر مثبت یا منفی ارائه شود؛ که این روند در تحلیل زیبا شناسانه فضا مورد استفاده است. به بیان دیگر، در این شیوه از تحلیل، آنچه که “هست” (و به عبارتی آنچه که برای همه افراد به طور یکسانی محسوس است)، مورد بررسی قرار می گیرد؛ و اظهار نظر ارزشی یا ارزش مدارانه ارائه نخواهد شد.

الف. اصلی ترین موضوعات در تحلیل کالبدی فضای شهری

در تحلیل کالبدی فضای شهری، اصلی ترین موضوعات مورد بررسی عبارتند از: تناسبات، هماهنگی ها، تأثیرات عناصر و عملکردها و اشکال بر یکدیگر، ویژگی های طبیعی (از قبیل: شیب و عناصر طبیعی همچون کوه و جنگل و رود و دریاچه و مانند این ها) و موضوعات مربوط به سیمای شهر.

یکی از اصلی ترین عوامل مؤثر در تحلیل کالبدی، وضعیت عمومی منظری است که مقابل دیدگان ناظر قرار می گیرد که ممکن است با کالبد معماری (بدنه) فضا، کاملاً متفاوت باشد. برای نمونه، می توان به منظری اشاره کرد که در خیابان ولیعصر (عج) تهران در مقابل ناظر قرار می گیرد. در بسیاری از موارد، ناظر تنها درخت می بیند. و کالبد معماری خیابان و حتی تناسبات ناشی از استقرار ساختمان ها را نمی بیند. در عین حال، ناظر با استفاده از ادراکات خویش مجموعه عناصر موجود در خیابان، اعم از معماری و درختان و فواصل آنها را دریافته و در مورد آنها اظهار نظر می کند.

در کنار همه عناصر کالبدی انسان ساخت، ویژگی ها و عناصر طبیعی مؤثر در شکل گیری کالبدی (اعم از مرئی و نامرئی) نیز در حضور کالبد شهر و فضا و در نتیجه در تحلیل کالبدی فضای شهری ایفای نقش می کنند. نمونه بارز این ویژگی ها، شیب زمین و تغییرات توپوگرافی هستند که تمایزاتی (تا حد تضاد) را برای شهرهای مختلف به وجود می آورند. (تصاویر شماره ۳-۱۳). رودخانه ها و دریاچه ها و سواحل نیز ویژگی های کالبدی خاصی را برای شهر، عناصر و فضاهای آن تعریف می کنند. که وضوح این تأثیرات ما را از ذکر توضیح بیشتر بی نیاز می کند.

در این مقوله، قابل عمل است که محور اکثریت قریب به اتفاق میادین و بسیاری از معابر و فضاها و حتی بسیاری از خانه های مسلمانان در شهرهای ایرانی و غیر ایرانی دقیقاً منطبق بر جهت قبله نبوده اند؛ در این صورت، با این گونه استدلال های ناصواب، همه معماران و مسلمانان، باید غیر دینی و بی توجه به دین خوانده شوند. علاوه بر آن، محور میدان نقش جهان با انحرافی که نسبت به قبله دارد و با توجه به “دو” “زوج” مناره های مسجد عباسی، جهت قبله را به همه شهر القا و اعلام می کند (تصاویر شماره ۳-۱۴). احساس و القای جهت کعبه معظمه، و نه الزاماً هم محور بودن کل شهر با جهت قبله می تواند به عنوان یک ارزش برای شهر و عناصر شهری مطرح باشد.

وندالیسم

در متون جامعه‌شناسی، وندالیسم به مفهوم داشتن نوعی روحیه بیمارگونه به کار رفته که مبین تمایل به تخریب آگاهانه، ارادی و خودخواسته اموال، تأسیسات و متعلقات عمومی است.

"وندالیسم" در لغت به معنای هرج و مرج طلبی ضد شهری و تخریب اموال عمومی است.

وندالیسم به معنای تخریب کنترل نشده اشیای و آثار فرهنگی با ارزش یا اموال عمومی است که یک ناهنجار اجتماعی به حساب می‌آید و دلایل متعددی برای آن عنوان می‌کنند. وندالیسم را در زمره انحرافات و بزهکاری‌های جوامع جدید دسته بندی می‌کنند و آن را عکس‌العملی خصمانه و واکنشی کینه توزانه نسبت به برخی از فشارها، تحمیلات، ناملایمات و اجحاف‌ها تحلیل می‌کنند.

وندالیسم در زمره آن دسته از انحرافات و بزهکاری‌هایی است که در جوامع جدید ظهور یافته است.

ژانورن (۱۹۶۳)، ویلکینسن (۱۹۹۵)، هوبر (۱۹۹۱) و گلداستون (۱۹۹۸) آن را مرضی مدرن و نوظهور دانسته‌اند که به مثابه معضلی اجتماعی تا نیم قرن پیش مطرح نبود.

در طبقه بندی انواع جرائم، اغلب صاحب نظران و محققان وندالیسم را به مثابه جنایتی خرد و از انواع بزهکاری‌های نوجوانان به شمار آورده‌اند.

تاریخچه و وجه تسمیه واژه وندالیسم

وندالیسم مشتق از واژه وندال است. وندال نام قومی از اقوام ژرمن - اسلاو به شمار می‌رفت که در قرن پنجم میلادی در سرزمین‌های واقع در میان دو رودخانه اودر و ویستول زندگی می‌کردند. آنان مردمانی جنگجو، خونخوار و مهاجم بودند که به کرات به نواحی و سرزمین‌های اطراف قلمرو خود تخطی و تجاوز کرده، به تخریب و تاراج مناطق و آبادی‌های متصرفه می‌پرداختند. روحیه ویرانگرانه قوم وندال سبب گردیده است که در مباحث آسیب‌شناسی، کلیه رفتارهای بزهکارانه‌ای که به منظور تخریب آگاهانه اموال، اشیاء و متعلقات عمومی و نیز تخریب و نابودی آثار هنری و دشمنی با علم و صنعت و آثار تمدن صورت می‌گیرد به گونه‌ای به وندالیسم منتسب گردد. وندالیسم در همه جا بیداد می‌کند و تقریباً همه شاهد عوارض آن هستند. آثار وندالیسم را روی در و دیوارهای شهرها، آسانسورها، پارک‌های عمومی، کیوسک‌های تلفن و به شکلی وسیع در مدارس می‌بینیم. از دیگر مظاهر وندالیسم، نوشتن و حکاکی بر روی دیوارهای مؤسسه‌های عمومی، روی صندلی‌های اتوبوس‌های شهری و نوشتن انواع یادگاری‌ها بر دیوارها و ستون‌های مکان‌های باستانی و آثار تاریخی است. جوانانی که وسایل پارک‌ها یا زمین‌های بازی را تخریب می‌کنند و علائم و نشانه‌های جاده‌ها، درخت‌ها و فواره‌ها را از بین می‌برند، تا آنجا پیش می‌روند که گاهی ابزار و وسایل مورد نیاز عمومی نظیر تلفن عمومی و توالت‌های عمومی را تخریب و غیرقابل استفاده می‌سازند.

مدارس، هدف درجه اول وندالیسم است. در یک ارزیابی که به وسیله کمیته سنای آمریکا در سال ۱۹۷۵ انجام شده است، برای مدارس، حدود ۵۰۰ میلیون دلار هزینه، فقط در نتیجه وندالیسم برآورد شده است.

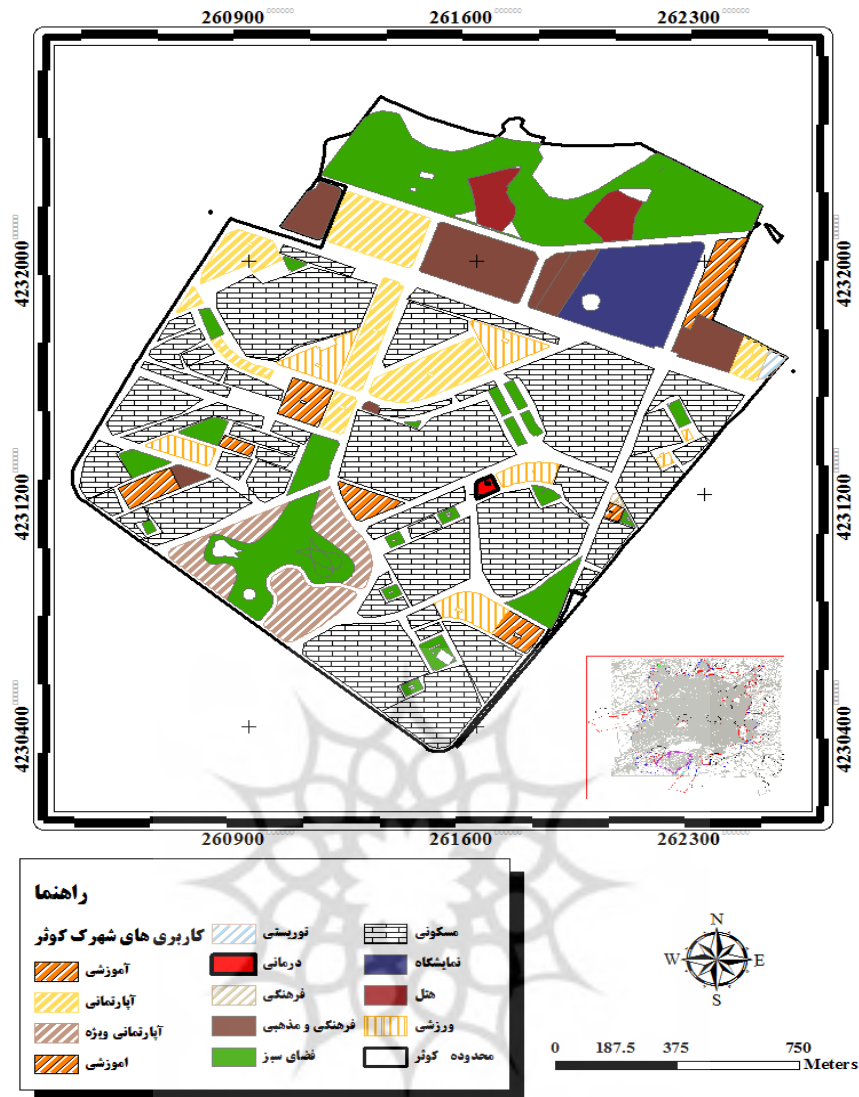
امروزه وندالیسم خصوصاً برای کسانی که در شهرهای بزرگ و پرجمعیت زندگی می کنند، پدیده ای ملموس و واقعی تلخ و در عین حال گریزناپذیر است که به عنوان یکی از نمودهای زندگی اجتماعی جامعه مدرن و ماشینی بروز و حضور یافته است.

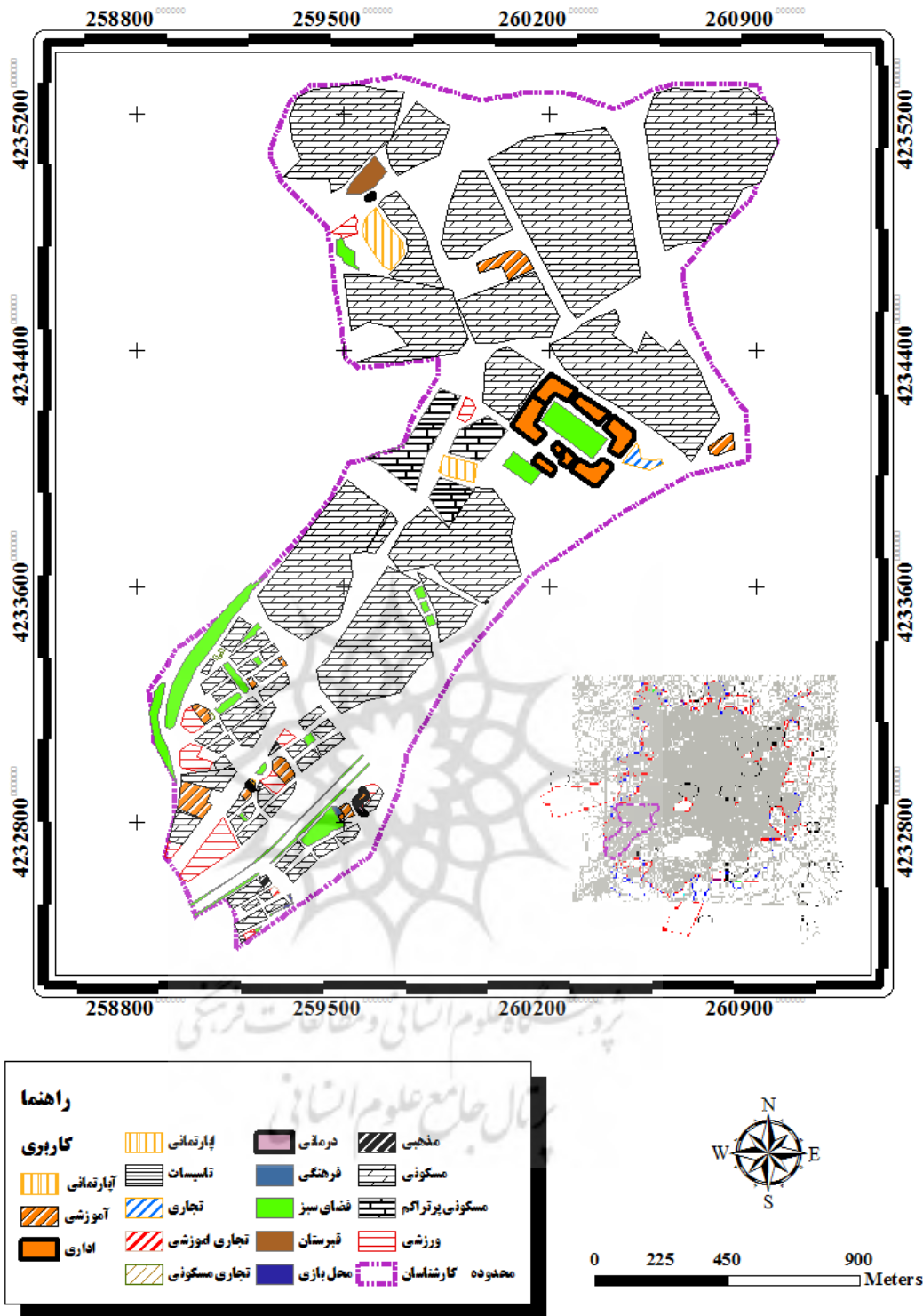
تمدن ماشینی امروز که به دنبال خود توسعه شهرهای صنعتی، ایجاد محلات پرجمعیت، تغییر نحوه زندگی، درآمیختگی سنت های کهنه و نو و تضعیف انسجام و همبستگی اجتماعی، شکست ها و عقده های روانی پنهانی و امیال سرکوب شده را به ارمغان آورده است؛ پیامد دیگری نیز داشته و آن عصیان روزافزون انسان ها علی الخصوص نسل جوان در برابر واقعیات اجتماعی است، به ویژه سرپیچی از قواعد حاکم بر روابط اجتماعی و طغیان بر علیه نظم دستوری جامعه در فرم عکس العمل های منفی یکی از شاخص ترین واکنش های رفتاری برخی از افراد در جامعه امروز است.

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها

در این مطالعه در ابتدا کاربریهای شهرک کوثر و کارشناسان از روی نقشه طرح تفصیلی استخراج و به محیط GIS انتقال یافت که در ادامه در شکل های ۳ و ۴ کاربری های شهرک کوثر و کاربریهای شهرک کارشناسان ارایه شده است. لازم به ذکر است که نوع کاربریها تاثیر زیادی بر روی وقوع پدیده وندالیسم دارد. به عنوان مثال کاربری های ورزشی و فرهنگی و کاربری های عمومی مثل ایستگاههای اتوبوس، باجه های تلفن و سرویس های بهداشتی آسیب پذیری بیشتری نسبت به کاربری های مسکونی و تجاری دارا می باشند.

شکل ۳. کاربریهای شهرک کوثر فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

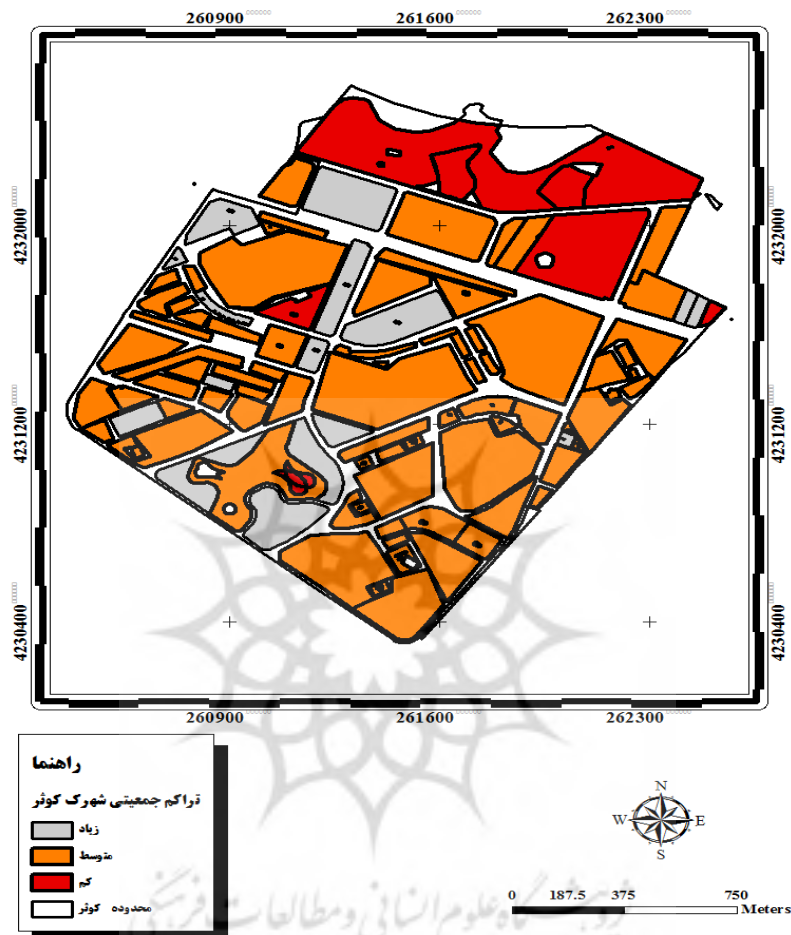

شکل ۴. کاربریهای شهرک کارشناسان

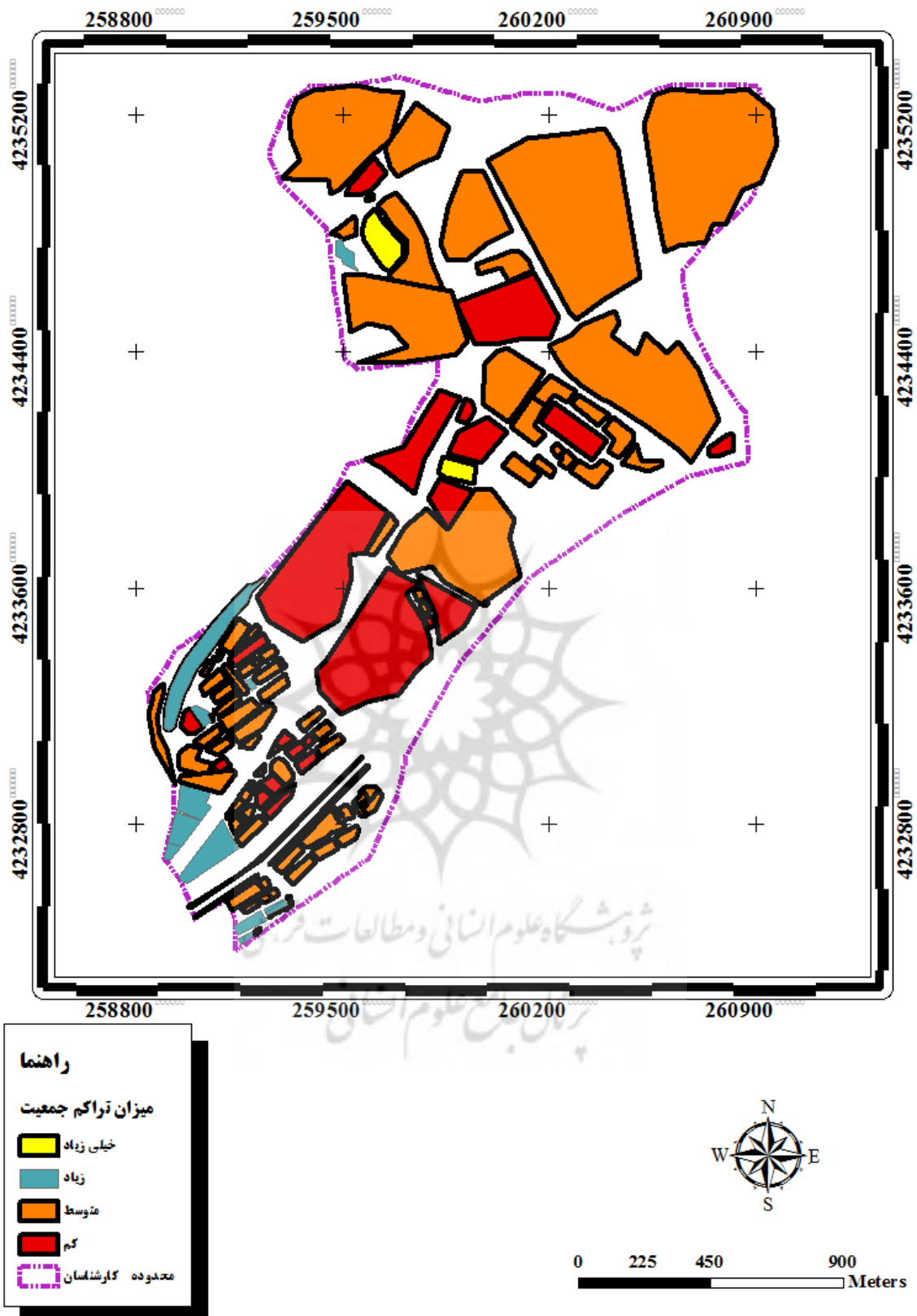
به منظور یافتن مکان مناسبی که تمامی شرایط وقوع پدیده وندالیسم را دارا باشد می بایست از عوامل موثر در پدیده وندالیسم استفاده شود. در این تحقیق عوامل مهمی از جمله نوع کاربری منطقه، تراکم جمعیت، میزان دسترسی به

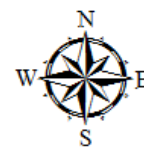
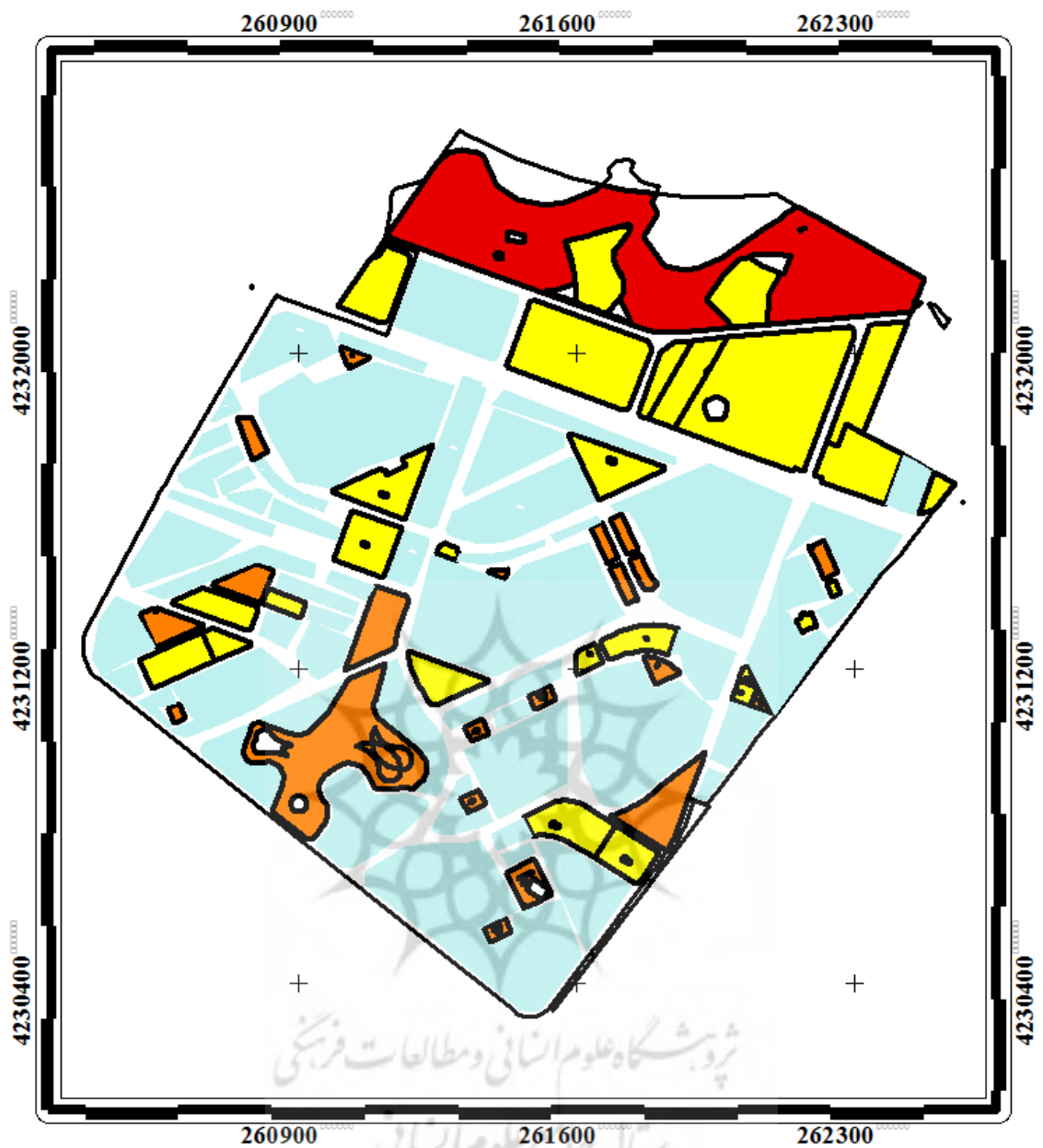
تاسیسات قابل تخریب و میزان خلوت و باز بودن فضاهاى موجود استفاده شد. بر اساس بررسی طرح تفصیلی این لایه ها نیز به صورت لایه های رقومی در محیط GIS تهیه شد. بنابر این تراکم جمعیت، میزان دسترسی به تاسیسات قابل تخریب و میزان خلوت و باز بودن فضاهاى موجود به صورت کیفی به صورت خیلی زیاد، زیاد، متوسط و کم طبقه بندی شد.

شکل ۵. طبقه بندی تراکم جمعیت شهرک کوثر

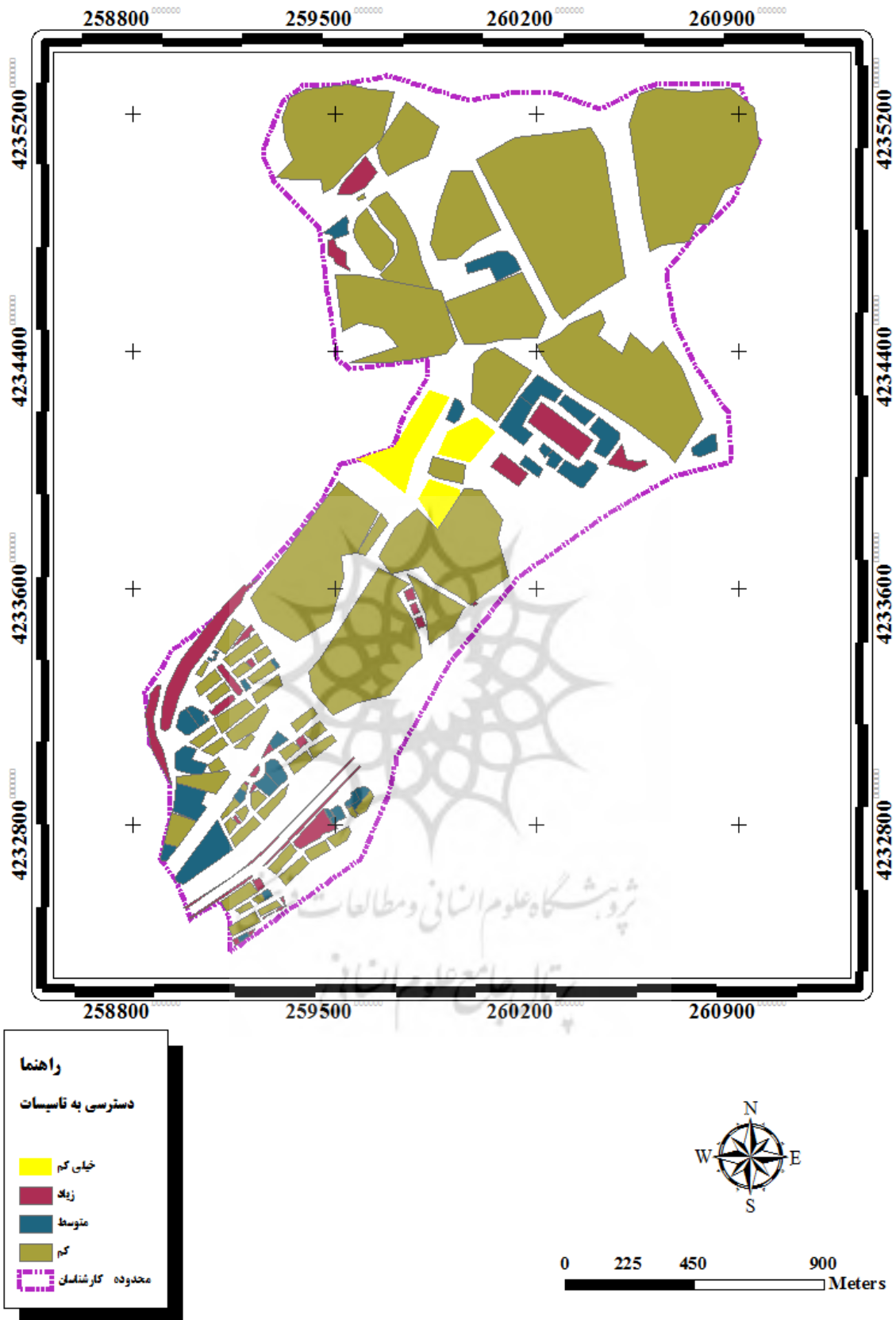

شکل ۶. طبقه بندی تراکم جمعیت در شهرک کارشناسان

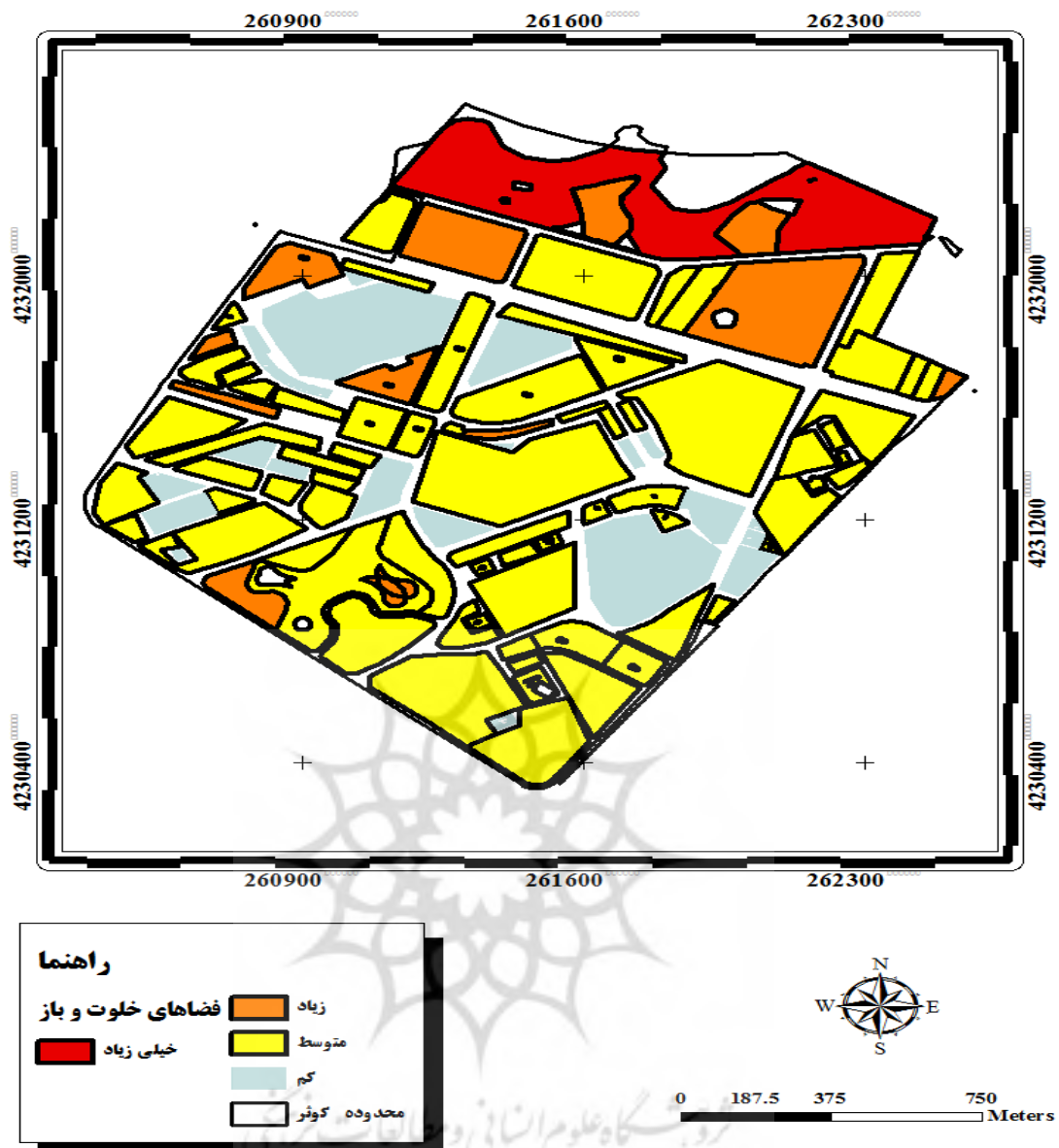

0 187.5 375 750 Meters

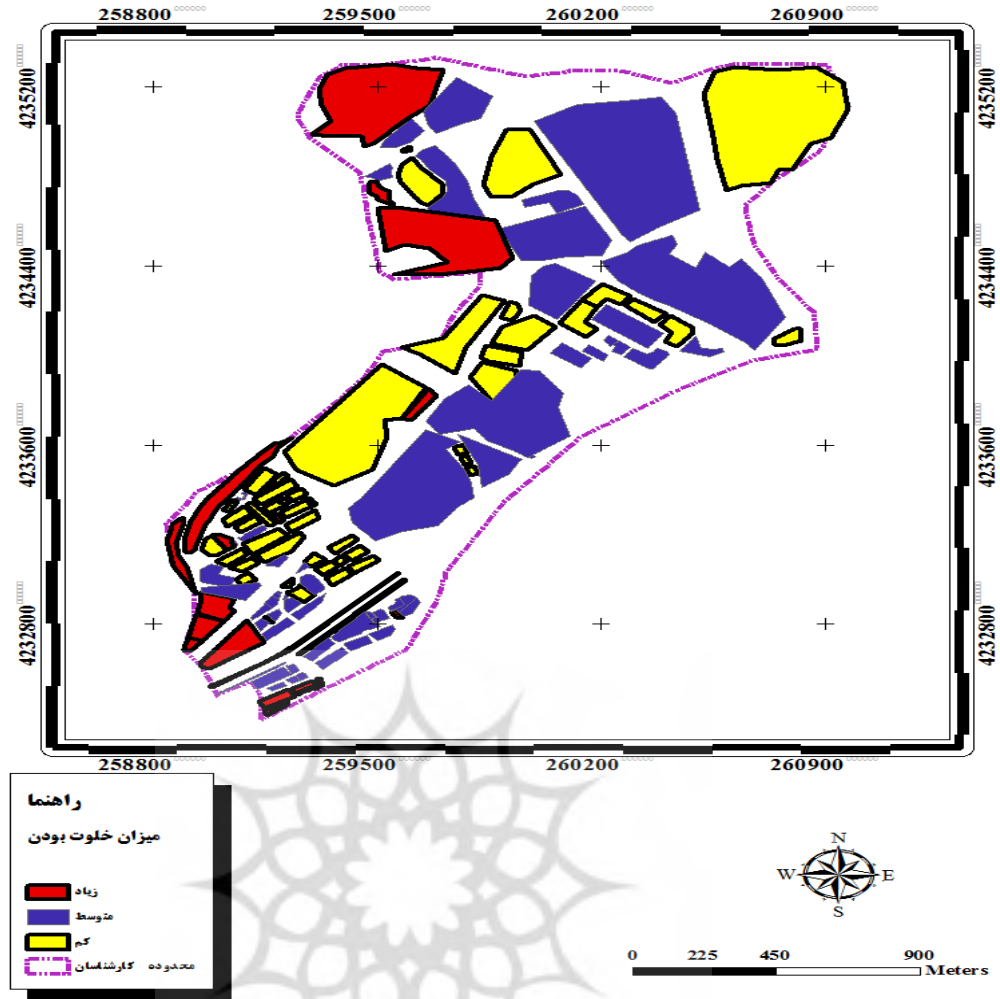
شکل ۷. طبقه بندی میزان دسترسی به تاسیسات قابل تخریب در شهرک کوثر

شکل ۸. طبقه بندی میزان دسترسی به تاسیسات قابل تخریب در شهرک کارشناسان

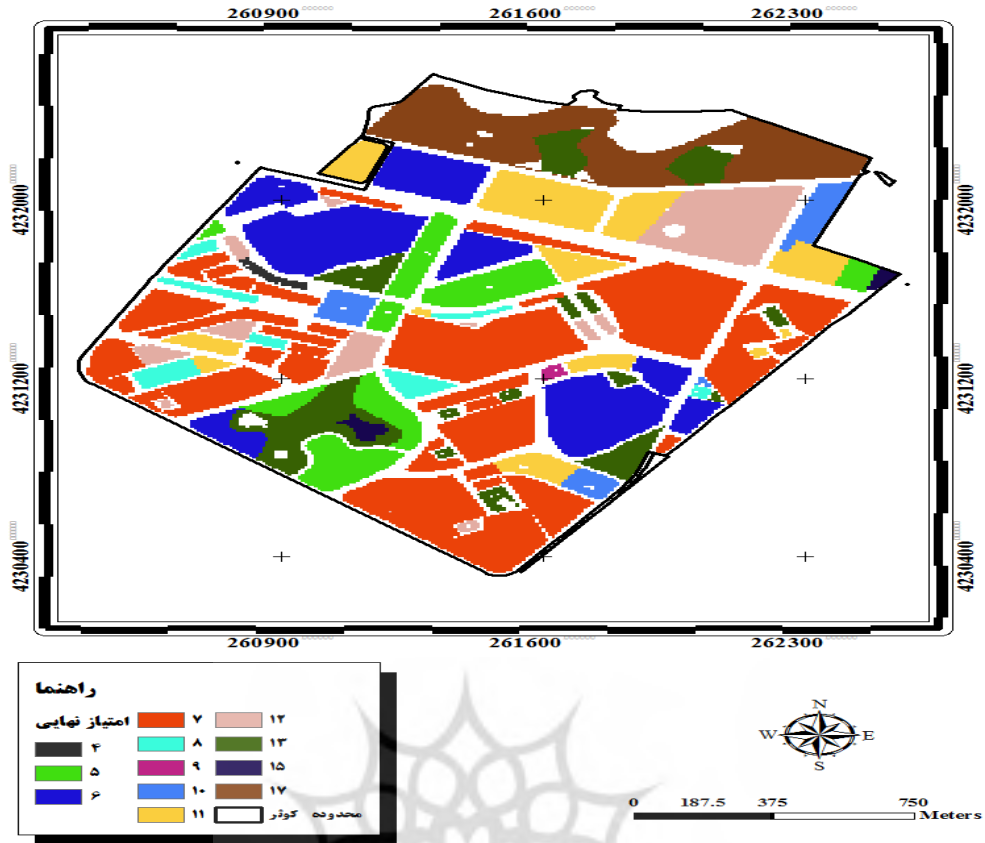

شکل ۹. طبقه بندی فضاهای خلوت و باز در شهرک کوثر

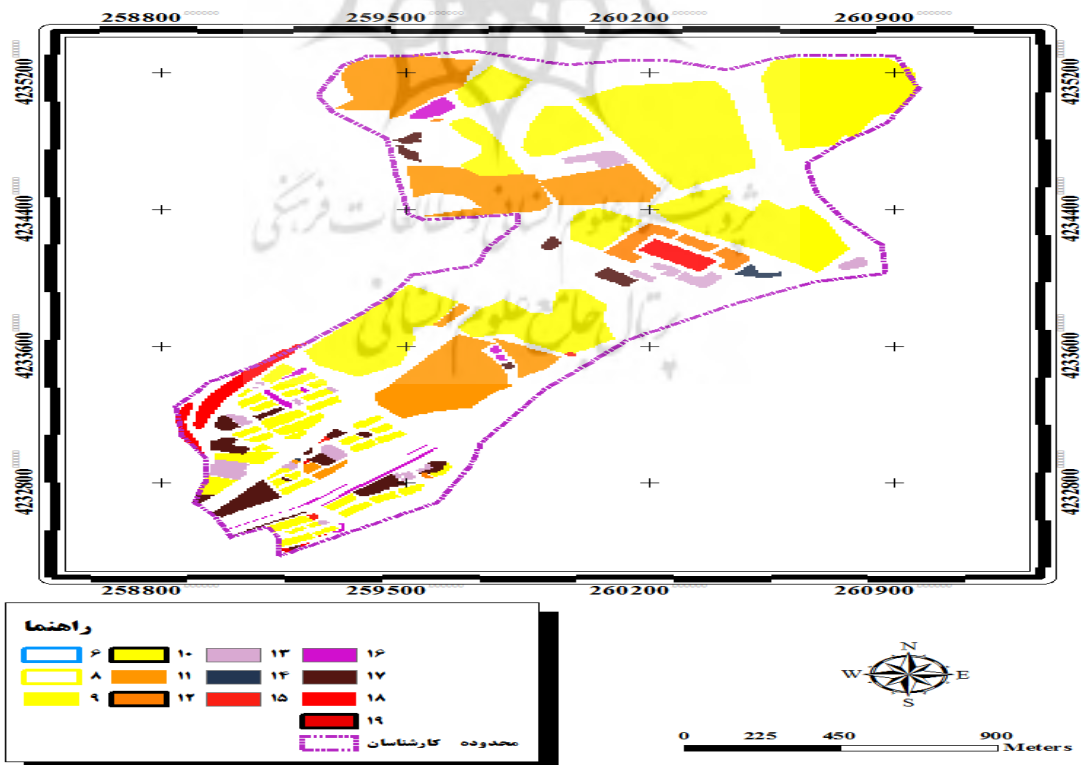

شکل ۱۰. طبقه بندی فضاهای خلوت و باز در شهرک کارشناسان

در نهایت با توجه به نوع روی هم گذاری صورت گرفته در محیط Raster calculator (محاسبه گر ریاضی) در محیط نرم افزار ARC GIS، نقشه نهایی حاصل شد. این نقش شامل پهنه بندی محل های وقوع پدیده وندالیسم بر اساس امتیاز پیکسل های هر شاخص می باشد. در واقع در این مرحله میزان آسیب پذیری هر منطقه از پدیده وندالیسم به صورت عددی برای دو شهرک مورد مطالعه ارایه شد.

شکل ۱۱. نقشه پهنه بندی کمی میزان آسیب پذیری شهرک کوثر از پدیده وندالیسم

شکل ۱۲. نقشه پهنه بندی کمی میزان آسیب پذیری شهرک کارشناسان از پدیده وندالیسم

نتیجه گیری

با توجه به مساحت ۲۱۸ هکتاری کاربریهای شهرک کوثر میزان آسیب پذیری هر طبقه بر اساس هکتار برآورد گردید. بر این اساس ۲۶ هکتار از کاربریها در طبقه آسیب پذیری خیلی زیاد، ۵۹ هکتار در طبقه آسیب پذیری زیاد، ۸۰ هکتار در طبقه آسیب پذیری متوسط و ۵۲ هکتار در طبقه آسیب پذیری کم قرار دارد. هم چنین با توجه به مساحت ۱۶۸ هکتاری کاربریهای شهرک کارشناسان میزان آسیب پذیری هر طبقه بر اساس هکتار برآورد گردید. بر این اساس ۱۴ هکتار از کاربریها در طبقه آسیب پذیری خیلی زیاد، ۴۶ هکتار در طبقه آسیب پذیری زیاد، ۷۱ هکتار در طبقه آسیب پذیری متوسط و ۳۷ هکتار در طبقه آسیب پذیری کم قرار دارد. بر اساس طبقه بندی انجام شده، این دو شهرک با یکدیگر از لحاظ سرانه متاثر بودن هر منطقه نسبت به پدیده وندالیسم مورد مقایسه قرار گرفت. طبق این مقایسه در طبقه آسیب پذیری خیلی زیاد ۱۲ درصد از مساحت شهرک کوثر و ۸/۳ درصد از مساحت شهرک کارشناسان قرار دارد. در طبقه آسیب پذیری زیاد ۲۷ درصد از مساحت شهرک کوثر و ۲۷ درصد از مساحت شهرک کارشناسان قرار دارد. در طبقه آسیب پذیری متوسط ۳۶ درصد از مساحت شهرک کوثر و ۴۲ درصد از مساحت شهرک کارشناسان قرار دارد. همچنین در طبقه آسیب پذیری کم ۲۴ درصد از مساحت شهرک کوثر و ۲۲ درصد از مساحت شهرک کارشناسان قرار دارد. بر این اساس می توان چنین نتیجه گیری کرد که در این تحقیق میزان آسیب پذیری شهرک کوثر بیشتر از شهرک کارشناسان ارزیابی گردید. با توجه به نقشه طرح تفصیلی میزان فضاهای باز و خلوت و فضای سبز در شهرک کوثر بیشتر می باشد. همچنین تراکم ساختمانی و جمعیتی در شهرک کارشناسان بالاتر از شهرک کوثر می باشد. از عوامل مهم دیگر می توان به وجود مجتمع تفریحی و توریستی شورابیل در شهرک کوثر اشاره کرد که شرایط مناسبی برای وقوع این پدیده ایجاد کرده است.

با توجه به گستردگی و پیچیدگی جوامع در دهه های اخیر و بروز مشکلات فراوان، اهمیت برنامه ریزی دقیق برای مدیران و تصمیم گیران شهری الزام پیدا کرده است. برنامه ریزی و مدیریت شهری نیازمند اطلاعات و داده های به روز و جدید میباشد. *G.I.S* با دادن اطلاعات جدید و دقیق برای مدیران امکان این را فراهم میکند که برنامه ریزی و مدیریت دقیق تری انجام دهند. *G.I.S* در اجرای طرح ها و قوانین شهر، در برخورد و حل بحران های سیاسی، اجتماعی و طبیعی، در حل مشکلات حمل و نقل و محیط زیست شهری و همچنین مکان یابی فضایی دقیق تر هر پدیده ای از جمله پدیده وندالیسم به مدیران و برنامه ریزان شهری کمک شایانی میکند.

در واقع سیستم اطلاعات جغرافیایی (*GIS*) به دلیل درستی و دقیق بودن خروجی اطلاعاتی که دارد و به جهت قدرت مدل سازی بالا، توانایی و قابلیت زیادی در پیشگویی بسیاری از مشکلات و حل آنها، به ویژه در مقیاس شهری، ملی، و بین المللی دارد و با استفاده از ابزارهایی مانند نقشه برداری، تطبیق عکس های هوایی و عوارض زمینی، تدقیق نقشه ها و ارزیابی مشارکتی منابع، موجب خواهد شد سیاست گذاری و تصمیم گیری سطوح مختلف مدیریت شهری و مدیریت اقتصادی، آسان تر، دقیق تر، کاربردی تر و با ضریب اطمینان بیشتر به حصول نتیجه مطلوب صورت گیرد. این تحقیق پژوهشی کوچک برای رساندن این پیام است که در دنیای مدرن امروز، اهمیت استفاده از *GIS* روز به روز بیشتر میشود و این رشته بسیار کاربردی در کشور ما نیز همانگونه که در کشور های پیشرفته دیگر جا افتاده،

باید به آن اهمیت داده شود. امروزه با استفاده از این فناوری به بهسازی امور شهری و مدیریت مسایل مختلف شهری میپردازند و امور حساسی همچون پراکندگی جمعیت، حمل و نقل و ترافیک، فضای سبز و پارک ها، مکان یابی مسکن، مکانیابی اقتصادی، خدمات ضروری و غیره را با حداقل اشتباه انجام میدهند. با توجه به پیشرفت قرن حاضر، هیچ جای شکی نیست که مدیریت فضای شهری بدون استفاده از این تکنولوژی امکان پذیر نیست.

افزایش مشارکت و مسوولیت پذیری اجتماعی، تبلیغ و اطلاع رسانی از طریق رسانه ها، درونی کردن فرهنگ شهروندی، آموزش، نمایش روابط دوستانه در محیط های شهری و برنامه ریزی، تعدادی از راهکارهای آزموده شده برای کاهش وندالیسم هستند. نکته مهمی که اغلب درباره آن غفلت می شود، ارزش های طراحی شهری در مقابله با وندالیسم است. برخی کارشناسان وندالیسم را نتیجه مستقیم کیفیت پایین برنامه ها، خدمات و سازه های شهری معرفی می کنند و بر اهمیت مضاعف آن بر وقوع خرابکاری تاکید دارند. طراحی شهری نباید در خدمت وندالیسم باشد و تحریک و تهییج کاربران را موجب شود. کیفیت پایین خدمات، احساس نارضایتی و بی ارزشی را نسبت به یک یا گروهی از سازه های شهری به وجود می آورد و می توان حدس زد برخی وسایل خدماتی به دلایلی از میزان تخریب بالاتری برخوردارند؛ تلفنی که پول می خورد، باجه خودپردازی که خدمات مطلوب ارائه نمی دهد؛ ایستگاهی که اتوبوس دیر به آن می رسد و حتی خود اتوبوس ها که شلوغ و پر از معضلات هستند، در معرض تخریب قرار دارند و بازسازی مدام آنها نیز راه به جایی نمی برد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع:

- آقا زاده، معصوم. (۱۳۸۷). بررسی عوامل اجتماعی و محیطی موثر بر وندالیسم در بین نوجوانان شهر تهران (مطالعه تطبیقی بین دانش آموزان پسر دوره راهتمایی و دبیرستان)، رساله کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.
- اورنسون، الیوت. (۱۳۸۲). روان شناسی اجتماعی، ترجمه شکرکن، حسین، تهران، انتشارات رشد، چاپ پنجم.
- احمدی، اصغر؛ کامران، صداقت و صباغ، صمد، ۱۳۹۲، بررسی رابطه بین میزان رضایتمندی از امنیت اجتماعی با گرایش به رفتارهای وندالیستی در بین شهروندان تبریز، فصلنامه دانش انتظامی آذربایجان شرقی، سال سوم، شماره سوم، ص ۴۹-۶۷.
- ارجمند سیاهپوش، اسحق؛ حیدرآبادی، ابوالقاسم؛ ارجمند سیاهپوش، بهاره. (۱۳۹۲). نقش عوامل اجتماعی در تبیین رفتارهای وندالیستی دانش آموزان دوره متوسطه شهر اندیمشک (با تأکید بر امنیت اجتماعی)، فصلنامه مطالعات جامعه شناختی جوانان، سال سوم، شماره نهم.
- امیری، عبدالرضا، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، ۱۳۸۳، ج ۱.
- باقری، شیدا، (۱۳۸۵)، «عرصه‌های عمومی، عرصه‌های فراموش شده‌ی شهر»، کتاب هویت شهرهای جدید، تهران: شرکت عمران شهرهای جدید .
- بحرینی، سید حسین، (۱۳۷۷)، «فرآیند طراحی شهری»، تهران: وزارت مسکن و شهرسازی.
- پاکزاد، جهان‌شاه، (۱۳۸۴)، «راهنمای طراحی فضاهای شهری»، تهران: وزارت مسکن و شهرسازی.
- پاکزاد، جهان‌شاه، (۱۳۸۵)، «مبانی نظری و فرآیند طراحی شهری»، تهران: وزارت مسکن و شهرسازی .
- توسلی، محمود و بنیادی، ناصر، (۱۳۷۱)، «طراحی فضای شهری»، جلد اول، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران .
- محسنی تبریزی، علیرضا، ۱۳۷۹، وندالیسم؛ مبانی روان شناسی اجتماعی، جامعه شناسی و روان شناسی رفتار وندالیستی در مباحث آسیب شناسی و کژرفتاری اجتماعی، تهران، نشر سمت.
- موسوی، سید یعقوب؛ شیری پور، مهدی؛ رفیع، ابوالفضل و موسوی، سید رفیع، ۱۳۹۳، بررسی عوامل وندالیسم در فضاهای عمومی شهری: نمونه موردی منطقه ده شهر تبریز، ششمین کنفرانس ملی برنامه ریزی و مدیریت شهری با تکیه بر مولفه های شهر اسلامی.